

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 4Cdo/14/2020
Identifikačné číslo spisu: 6717209790
Dátum vydania rozhodnutia: 24.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:6717209790.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ U. Q., bývajúceho vo S., F.. U.. A. XXXX/XX, 2/ Ing. J. Q., bývajúcej vo S., F.. U.. A. XXXX/XX, oboch zastúpených JUDr. Františkom Vavráčom, advokátom so sídlom v Banskej Bystrici, Horná 51, proti žalovaným 1/ I.. L. P. K., bývajúcemu vo S., W. U. XXXX/X, 2/ L.. Q. P., bývajúcej F. S., W. U. XXXX/X, oboch zastúpených advokátom Advokátska kancelária UHAĽ s .r. o., so sídlom vo Zvolene, Štefana Moyzeša 9877/43, IČO: 47 236 655, o odstránenie pletivového plotu, zabetónovaných stĺpikov a výsadby, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 8 C 27/2017, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 4. júna 2019 sp. zn. 14 Co 41/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k.14Co 41/2019-146 zo 4. júna 2019 a rozsudok Okresného súdu Zvolen č. k. 8C 27/2017-100 z 27. júna 2018 z r u š u j e a v e c v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I. Vymedzenie veci a priebeh konania pred okresným a krajským súdom

1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. júna 2018 č. k. 8 C 27/2017-100 uložil žalovaným povinnosť odstrániť pletivový plot so zabetónovanými stĺpikmi spolu s vykonanou výsadbou stromčekov lemujúcich uvedenú hranicu, ktoré sa nachádzali na parcele č. XXXX - záhrada o výmere 541 m², k. ú. S., zapísanej na LV č. XXXX, patriacej žalobcom, do 30 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Výslovil, že žalovaní sú povinní zaplatiť žalobcom trovy konania vo výške 100 %.

V odôvodnení poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, zistený skutkový stav a uviedol, že bolo preukázané, že podľa vytyčovacieho náčrtu urobeného v máji 2015 I.. C. R. autorizačne overeného I.. Š. v bodoch 143 - 12 až po bod 143/13, žalovaní zasahujú do vlastníckeho práva žalobcov tým, že ich plot medzi susediacimi parcelami č. 3366/1 vo vlastníctve žalovaných a parcely č. XXXX vo vlastníctve žalobcov, je postavený na parcele č. XXXX, a preto prikázal žalovaným vypratať z nej všetko, čo sa tam neoprávnene nachádzalo. Konštatoval, že žalovaní žiadnym relevantným dôkazom nespochybnili správnosť vytyčenia hranice pozemkov, t. j., že by postavený plot s vysadenými stromami nezasahoval

do pozemku žalobcov. Navyše žalovaní nežiadali vykonať kontrolný vytyčovací náčrt, resp. vykonať iný dôkaz, ktorý by spochybnil vyhotovený vytyčovací protokol overený I. Š.. Obranu žalovaných týkajúcu sa ich tvrdenia, že predmetný plot bol postavený v medziach a na trase pôvodného plota, keď ešte boli vlastníkami ich právni predchodcovia Pavel a L. T., súd prvej inštancie považoval za nedôvodnú, lebo podstatnou otázkou v spore bolo, či plot nachádzajúci sa medzi pozemkami zasahuje do niektorého z týchto pozemkov. K navrhovaným dôkazom žalovanými, a to obhliadke nehnuteľnosti, fotodokumentácie, resp. výsluch osôb, ktorí plot stavali, súd prvej inštancie uviedol, že týmito dôkazmi by neboli preukázané skutočnosti potrebné na správne na rozhodnutie vo veci. Podotkol, že žalovaní sa môžu domáhať určenia vlastníckeho práva k tej časti nehnuteľnosti, ktorá by bola vo vlastníctve žalobcov, avšak v inom konaní, pokiaľ by preukázali vydržanie časti nehnuteľnosti na ktorej sa plot nachádza. Z týchto dôvodov žalobe žalobcov vyhovel v súlade s ustanoveniami § 123 a § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) na základe odvolania podaného žalovanými, rozsudkom zo 4. júna 2019 sp. zn. 14 Co 41/2019 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. Žalovaným uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom 1/ a 2/ trovy odvolacieho konania v rozsahu 100 %, v lehote 15 dní od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým rozhodne o výške náhrady trov odvolacieho konania.

V odôvodnení skonštatoval, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav veci, a vyvodil z neho správny právny záver, keď žalobe vyhovel. Považoval za nepochybné preukázané, že žalobcovia sú vlastníkami parcely č. XXXX o výmere 541 m², ktorú nadobudli do svojho vlastníctva na základe kúpnej zmluvy uzavretej dňa 12. januára 2015 od U. a T. Š.. Vlastníkmi susediacej parcely č. XXXX/X o výmere 722 m² sú žalovaní, ktorí nehnuteľnosť nadobudli kúpnu zmluvou uzavretou dňa 6. júla 2010. Taktiež poukázal na výsledky vykonaného dokazovania, najmä na protokol o vytýčení hranice na základe geometrického plánu č. XXX - Š. - XXX/XX, z ktorého nepochybné vyplývalo, že plot zasahuje do parcely č. XXXX. Podotkol, že súd prvej inštancie sa nemohol nad rámec zákona zaoberať otázkou prípadného vydržania spornej časti parcely žalovanými, ktorú námietku žalovaní ani nevzniesli, pričom bolo bez právneho významu, že sú laici. K predloženej technickej správe žalovanými v odvolacom konaní, týkajúcej sa spochybnenia správnosti vytyčovacího náčrtu č. z. XXXXXXXX - XX/XX, vypracovanej Meračskou kanceláriou s. r. o. Sliač, uviedol, že ju nepovažoval za novotu v odvolacom konaní, ktorou by sa mal meritórne zaoberať. Poukázal na zásadu koncentrácie konania a včasné uplatnenie prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany. Zdôraznil viazanosť odvolacieho súdu zisteným skutkovým stavom okresným súdom s tým, že predložená technická správa k vytyčovaciemu náčrtu nemôže byť pojatá ako novota v odvolacom konaní, lebo žalovaní boli povinní v konaní pred súdom prvej inštancie takýto dôkaz navrhnúť alebo predložiť.

O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

II. Argumentácia dovolateľa a vyjadrenie protistrany

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní dovolanie, ktorého prípustnosť formálne vyvodzovali z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keďže im súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) a písm. b) CSP, keďže rozhodnutie odvolacieho súdu spočívalo v nesprávnom právnom posúdení veci. Namietali, že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné a zmätočné, keďže paušálne odmietol prihliadať na možnosť vydržania spornej plochy len na základe toho, že nebola formálne vznesená námietka vydržania nehnuteľnosti. Žalovaní poukázali na charakter vydržania ako hmotnoprávneho inštitútu, ktorý nastáva na základe zákona a k jeho aplikácii nie je potrebný akýkoľvek sprievodný právny úkon. Podľa ich názoru, postupom súdov, ktoré neprihliadali na informácie ohľadom vydržania, došlo k porušeniu ich práva na spravodlivý proces. Žalovaní ďalej uviedli, že nimi predložená technická správa v odvolacom konaní preukazovala, že vytyčovací protokol, na ktorom základe postavili žalobcovia svoj potenciálny nárok, ktorému nižšie súdy vyhovel, je chybný. Poukázali na to, že uvedený dôkaz predložili v neskoršom štádiu konania iba z toho

dôvodu, že I. Š. utrpel vážnu zlomeninu a predmetnú technickú správu nestihol vypracovať do rozhodnutia súdu prvej inštancie. Zdôraznili, že v danom prípade boli splnené podmienky pre prípustnosť novoty v odvolacom konaní podľa ustanovenia § 366 písm. d) CSP, keďže predložená technická správa počas konania na súde prvej inštancie neexistovala. V tejto súvislosti dodali, že zákon v žiadnom ustanovení neukladá kvôli novote požiadať o odročenie pojednávania, či vykonať iný úkon pred zistením novoty. Ďalej namietali, že napadnuté rozhodnutie je nevykonateľné, lebo v zmysle predloženej technickej správy sa predmety uvedené vo výroku rozhodnutia nenachádzajú na parcele žalobcov, a zároveň stromy, ktoré majú byť odstránené, sú nedostatočne konkretizované. Žalovaní taktiež vyčítali súdom, že odmietli vykonať nimi navrhnuté dôkazy, ktoré mohli viesť k spochybneniu vytyčovacieho protokolu a mohli slúžiť ako podklad pre riešenie otázky vydržania spornej plochy. Napokon namietali nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia v súvislosti s ich argumentmi ohľadom vydržania, keďže odvolací súd nevysvetlil, prečo nevzal do úvahy dlhodobú dobromyseľnú držbu obidvoch susediacich parciel (pozemkov), v hraniciach založených ešte právnymi predchodcami strán sporu, ktorá bola dlhodobo nekonfliktná až do vzniku tohto sporu. Navrhli zrušiť rozhodnutia súdov nižších inštancií a vec vrátiť okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie.

4. Žalobcovia v písomnom vyjadrení k dovolaniu uviedli, že odôvodnenie odvolacieho súdu považujú za správne. Dodali, že právo na spravodlivý proces nezahŕňa povinnosť súdu stotožniť sa s právnym názorom strany sporu a jej hodnotením dôkaznej situácie. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP konštatovali, že nebol vymedzený spôsobom predpokladaným v ustanovení § 432 CSP. Navrhli dovolanie ako nedôvodné zamietnuť. Uplatnili si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

III. Posúdenie veci dovolacím súdom

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP a v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie žalovaných je prípustné.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 4/2011).

7. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

8. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý

proces.

10. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

11. Podľa § 421 ods.1 písm. a), b) CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

12. Podľa § 432 CSP dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

13. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

14. V prípade „konkurencie“ viacerých dovolacích dôvodov senát 4 Cdo štandardne dáva prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, pred procesným prieskumom (porov. sp. zn. 4 Cdo 198/2019, sp. zn. 4 Cdo 200/2019).

15. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP má určujúci význam vymedzenie „právnej“ otázky, ktorá bola riešená odvolacím súdom, avšak odvolací súd sa pri jej posúdení odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Na to, aby na základe dovolania podaného podľa uvedeného ustanovenia mohlo byť rozhodnutie odvolacieho súdu podrobené meritórnemu dovolaciemu prieskumu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP), musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti (vecnej prejednávateľnosti) dovolania, zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v ustanoveniach § 431 až § 435 CSP (napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 64/2018). K posúdeniu dôvodnosti dovolania a teda vecnej správnosti napadnutého rozhodnutia (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení), môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania a tá splnená bola.

16. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu, ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

17. Rozhraničenie medzi skutkovými a právnymi otázkami predstavuje však zložitú nejednoznačnú problematiku. Väčšina teórií smeruje k záveru, že tá istá otázka môže byť raz otázkou skutkovou, inokedy otázkou právnou a že záver v tom musí byť vždy len konkrétny a individuálny (Winterová a Macková a kol. *Civilní právo procesní, díl první*, Praha, Linde, 2018, str. 226)

18. Na nejednoznačnosť rozhraničenia medzi skutkovými a právnymi otázkami reaguje aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej nemôžu byť účastníci konania (strany sporu)

sankcionovaní, pokiaľ majú v dobrej viere za to, že svojím procesným podaním platne otvorili otázku (zásadného) právneho významu (porovnaj rozsudok z 12. októbra 2010 vo veci Adamíček proti Českej republike, sťažnosť č. 35836/05). Najvyšší súd preto zdôrazňuje, že pri rozlišovaní právnych a skutkových námietok treba v prípade pochybností postupovať vždy v prospech dovolateľa. Odmietnutie dovolania z dôvodu, že uplatneným námietkam chýba charakter právnej otázky, je možné len v prípadoch, kedy je táto skutočnosť celkom jednoznačná; záver súdu o skutkovej povahe uplatnenej námietky musí byť preto riadne odôvodnený.

19. Pre právnu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle rozhodnutia č. 71/2018 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Ide teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie najvyššieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ (porov. rozhodnutie č. 83/2018 Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky).

20. Vlastnícka žaloba na vydanie alebo vypratanie nehnuteľnosti (rei vindicatio) smeruje proti tomu, kto vlastníkovi vec neoprávnenne zadržuje. Na jej úspech teda treba preukázať, že žalobca je vlastníkom (prípadne oprávneným držiteľom) veci a že žalovaný vec zadržuje. Obrana žalovaného bude spočívať v popieraní týchto podmienok pre vyhovieť žalobe, prípadne i v tvrdení, že zadržovanie veci je oprávnené, lebo mu svedčí právny titul držby (hoci aj domnelý, ak sa nesprávne domnieval, že vec nadobudol riadnym titulom). V právnej teórii i praxi sa v tejto súvislosti hovorí o námietkach proti vlastníckym žalobám.

Námietkami proti žalobe na vypratanie nehnuteľnosti sa zaoberala aj publikovaná a ustálená judikatúra najvyšších súdnych autorít, napr. pod č. 65/1972 Zbierky rozhodnutí a stanovísk, ktorá v tejto súvislosti uvádza: „Základnou podmienkou úspechu všetkých žalôb vo veciach vlastníckych je preukázanie vlastníckeho práva žalobcu; bez jeho preukázania nie je žalobca aktívne legitimovaný domáhať sa ochrany, ktorá mu ako vlastníkovi prislúcha, pričom dôkaz vlastníctva výpisom z katastra nehnuteľnosti nie je vždy spoľahlivý (§ 70 zák. č. 162/1995 Z. z.).“

21. Určiť „hranicu“ medzi dvomi pozemkami (parcelami) neznamená iba určenie púhej skutočnosti bez právneho významu, ale v takomto konaní ide vždy (a hlavne) aj o určenie vlastníckeho práva k spornej ploche dotknutého pozemku (parcely). Preto zistenie deliacej hranice medzi pozemkami je základným predpokladom správneho posúdenia, či existujúca faktická užívacia hranica, ktorá sa odchyľuje od mapovej hranice, je aj hranicou právnou, napr. v dôsledku vydržania alebo iného právneho dôvodu. Samotné mapovanie teda nemôže vytvárať vlastníctvo, ktoré sa nadobúda iba na základe niektorého zo zákonom uznávaného právneho titulu (zmluvou, vydržaním, dedením a pod.).

22. Tam, kde sa na základe výroku rozsudku mení mapová hranica medzi pozemkami strán sporu, treba vyhotoviť geometrický plán, ktorý má byť potvrdený príslušným orgánom správy katastra, pretože iba tento, ako súčasť vyneseného rozsudku, môže byť podkladom pre vykonanie zmeny v katastri nehnuteľnosti (§ 67 zák. č. 162/1995 Z. z.).

23. V tomto zmysle by súdy mali hraničné spory riešiť ako predbežné otázky vo vlastníckych sporoch, ktorých podstatou často býva vyriešenie vlastníctva určitej plochy, ktorá je medzi vlastníkmi susediacich nehnuteľností sporná (porov. rozhodnutie č. 65/1972, s. 490 Zbierka rozhodnutí a stanovísk). Teda aj v rámci vindikačných žalôb, kde žalobca tvrdí, že je vlastníkom pozemku (jeho časti), ktorý užíva sused. Podľa citovaného rozhodnutia pôvodná mapová hranica medzi dvomi susediacimi pozemkami sa môže postupom času a následkom najrozličnejších udalostí stať jednak neurčitou, alebo jednak zmenenou, podľa ktorej vlastníci svoje pozemky v minulosti nerušené a v dobrej viere užívali, v dôsledku čoho sa stala obvykle i hranicou vlastníckou bez ohľadu na to, či bola v súlade so správnu mapovou hranicou či nie, a to aj v tom prípade, keď mapová hranica pred vydržaním bola správna.

24. Ak teda žalobcovia netvrdili, že žalovaní posunuli existujúcu hranicu, len sa domáhali jej stotožnenia

s mapovými podkladmi, teda napádali jej správnosť, nižšie sudy mali náležite zistiť kto, kedy a na základe čoho vybuďoval plot a vysadil stromy medzi spornými pozemkami, a potom zvážiť význam toho, či existujúca hranica v prírode bola prípadne hranicou nerušeného užívania, ktorú účastníci a najmä ich právni predchodcovia rešpektovali ako čiaru správne vymedzujúcu hranicu vlastníctva medzi susedným pozemkom a či tento stav nemá prevážiť proti prípadnému odchýlnemu určeniu hranice znalcom (odborníkom) geometrom iba na základe mapových údajov, ktorých spoľahlivosť (presnosť) treba tiež vždy náležite zvážiť, vzhľadom na prípustnú toleranciu.

25. Najvyšší súd preto konštatuje, že nižšie sudy vôbec nezhodnotili uvedené rozhodujúce skutočnosti ohľadne existujúcej hranice medzi spornými pozemkami ako otázku predbežnú pre riešenie vlastníckej žaloby žalobcov, takže to treba považovať za nesprávne právne hodnotenie veci, ktoré je v rozpore s existujúcou judikatúrou a ktoré je spôsobilým dovolacím dôvodom v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP; v dôsledku toho už neprichádzalo do úvahy posudzovať vec aj cez dovolací dôvod uvedený v ustanovení § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

26. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie a rozhodnutie všeobecných súdov.

27. Do práva na spravodlivý proces sa premieta aj zásada voľného hodnotenia dôkazov, ktorá síce nie je výslovnou upravená v ústavnom poriadku, ale má svoj ústavnoprávny rozmer, lebo vyplýva z princípu nezávislosti súdov a sudcov (čl. 46 ods. 1 ústavy). Táto zásada znamená, že záver, ktorý si sudca urobí o vykonaných dôkazoch z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Porušením práva na spravodlivý proces je teda nesporná situácia, ktorá nerešpektuje pravidlá vymedzujúce proces vyhľadávania, vykonávania a hodnotenia dôkazov, kedy v hodnotení skutkových zistení absentuje určitá časť skutočností, ktorá vyšla najavo, alebo boli kvalifikovane namietané, ale nižšie sudy ich právne nezhodnotili v celom súhrne posudzovaných skutkových okolností bez toho, aby dostatočným spôsobom odôvodnili ich irelevantnosť (rozh. sp. zn. 4 Cdo 120/2019), či zásada „rovnosti zbraní“, ktorá zahŕňa aj rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktorá nesmie byť neprimeraná, alebo princíp tzv. opomenutého dôkazu. Zamietnuť návrh na vykonanie dôkazu, nie je na ľubovôli súdu, ale sa tak môže stať len v prípadoch zisťovania irelevantných faktov, faktov už objasnených, účelových návrhov sledujúcich prietahy v konaní a ak by mal byť vykonaný nezákonný dôkaz.

28. Podstatou dovolacieho prieskumu nie je prehodnocovanie skutkového stavu, ale kontrola postupu súdov nižších inštancií pri procese jeho zisťovania a vyhodnocovania. Otázka, či súd pri zisťovaní skutkového stavu rešpektoval vyššie uvedené procesné zásady, je otázkou procesnoprávnou, ktorá ako taká môže byť prezentovaná dovolaciemu súdu v podanom dovolaní ako prípustný a dovolený dovolací dôvod podľa ust. § 420 písm. f) CSP (rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 6/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 57/2018). Zásada „iura novit curia“ neznamená len to, že súd pozná právo, ale aj to, že si je zároveň vedomý účinkov, ktoré právo v podobe, v ktorej ho súd aplikuje, vyvoláva vo vzťahu k procesnoprávnemu alebo hmotnoprávnemu postaveniu nositeľa práva na súdnu ochranu jeho práv (napr. Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 20. decembra 2001 sp. zn. I. ÚS 59/00).

29. Z obsahu spisu je nesporné, že ustálený skutkový stav zistený súdmi nižších inštancií, žalovaní spochybnili jednak nerušeným, dlhodobým užívaním sporného pozemku a jednak predložením technickej správy k vytyčovaciemu náčrtu vypracovanému meračskou kanceláriou I.. Š., na ktorý záver odvolací súd neprihliadal, lebo tento predložený dôkaz nepovažoval za novotu v odvolacom konaní, ktorý by žalovaní nemohli uplatniť na súde prvej inštancie.

30. Treba uviesť, že zákaz novôt v sporovom konaní však neplatí bezvýnimočne. Nové skutočnosti a dôkazy možno v odvolaní proti meritórnemu rozhodnutiu súdu prvej inštancie uvádzať, okrem iného, aj

vtedy, ak má byť nimi spochybnená vierohodnosť dôkazných prostriedkov, ktoré súd vo svojom rozhodnutí vykonal; odvolací súd totiž nie je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvej inštancie.

31. Právo nikdy nemôže byť interpretované len striktno formalisticky, či mechanicky, lebo taký prístup so sebou nesie celkom nepriaznivé dôsledky. Právo totiž neexistuje preto, aby také nerozumné, nelogické a nespravodlivé dôsledky legitimizovalo, ale preto, aby prinášalo racionálne a spravodlivé usporiadanie vzťahov medzi stranami sporu, či medzi jednotlivcami (napr. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 196/2019).

32. Nevykonaním (alebo neakceptovaním) dôkazu navrhnutého stranou sporu, hoci tento má preukazovať takú, medzi stranami spornú skutkovú okolnosť, ktorá je pre meritórne posúdenie žalobného nároku významná, či dokonca rozhodujúca, znemožní súd dotknutej strane sporu uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Znamená to vo svojich dôsledkoch aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 168/2019 z 21. novembra 2019 publikovaný v Zbierke nálezov a uznesení ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 29/2019).

33. Odvolací súd ignoroval (teda bez logického odôvodnenia pomínil) dovolateľmi navrhnutú obhliadku miesta samého, i keď bolo reálne očakávať, že by skutkový stav po jej vykonaní bol zásadne zmenený a vec by posunul do celkom inej roviny, takže by odvolací súd musel svoje rozhodnutie založiť na posúdení inej alebo iných právnych otázok.

34. Obhliadka (§ 211 CSP) je priamy dôkazný prostriedok v tom zmysle, že súd (prípadne znalec) pri ňom priamo vníma vonkajšie vlastnosti obhliadaného predmetu (nehnutelnosti) alebo javu. Obhliadka je preto jedným z najspoľahlivejších dôkazných prostriedkov, a preto vždy má vplyv na právne posúdenie veci, najmä pre zisťovanie priebehu užívacej hranice medzi spornými pozemkami a jej určenie či založenie (plotom, stromoradiím, medzou a pod.). Až na základe takto súdom získaných poznatkov (nie znalcom), sa môže na pokyn sudcu znalec vyjadriť k správnosti hranice - novovytvorenej alebo mapovej - medzi spornými pozemkami strán sporu. Geometrický plán vyhotovený geometrom iba na žiadosť strany sporu, sám osebe, nemá žiadne právne následky; také môže mať len vtedy, ak rešpektuje súdom zistené skutočnosti o dlhodobu (ne)rešpektovanej hranice medzi pozemkami ako hranice vlastnickej, pre jej prípadnú zmenu v katastri nehnuteľnosti (v mapovom operáte).

35. Žalovanými uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP, tak dovolací súd považoval za dôvodný, a preto napadnuté rozhodnutia súdov nižších inštancií zrušil v súlade s ustanovením § 449 ods. 1, 2 CSP, lebo nápravu nebolo možné dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

36. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania vrátane trov pôvodného konania bude rozhodnuté súdom prvej inštancie v zmysle ustanovenia § 453 ods. 1, 3 v spojení s § 262 ods. 1 CSP v novom rozhodnutí vo veci samej.

37. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.